

Echt contact blijft de bedoeling

Intimiteit en seksualiteit bij mensen
met een schizoïde persoonlijkheidsstoornis

Angelien Steen

Psychiater/(groeps)psychotherapeut
Centrum voor Psychotherapie GGZ Centraal
Zwaluw & Enk Persoonlijkheidsstoornissen

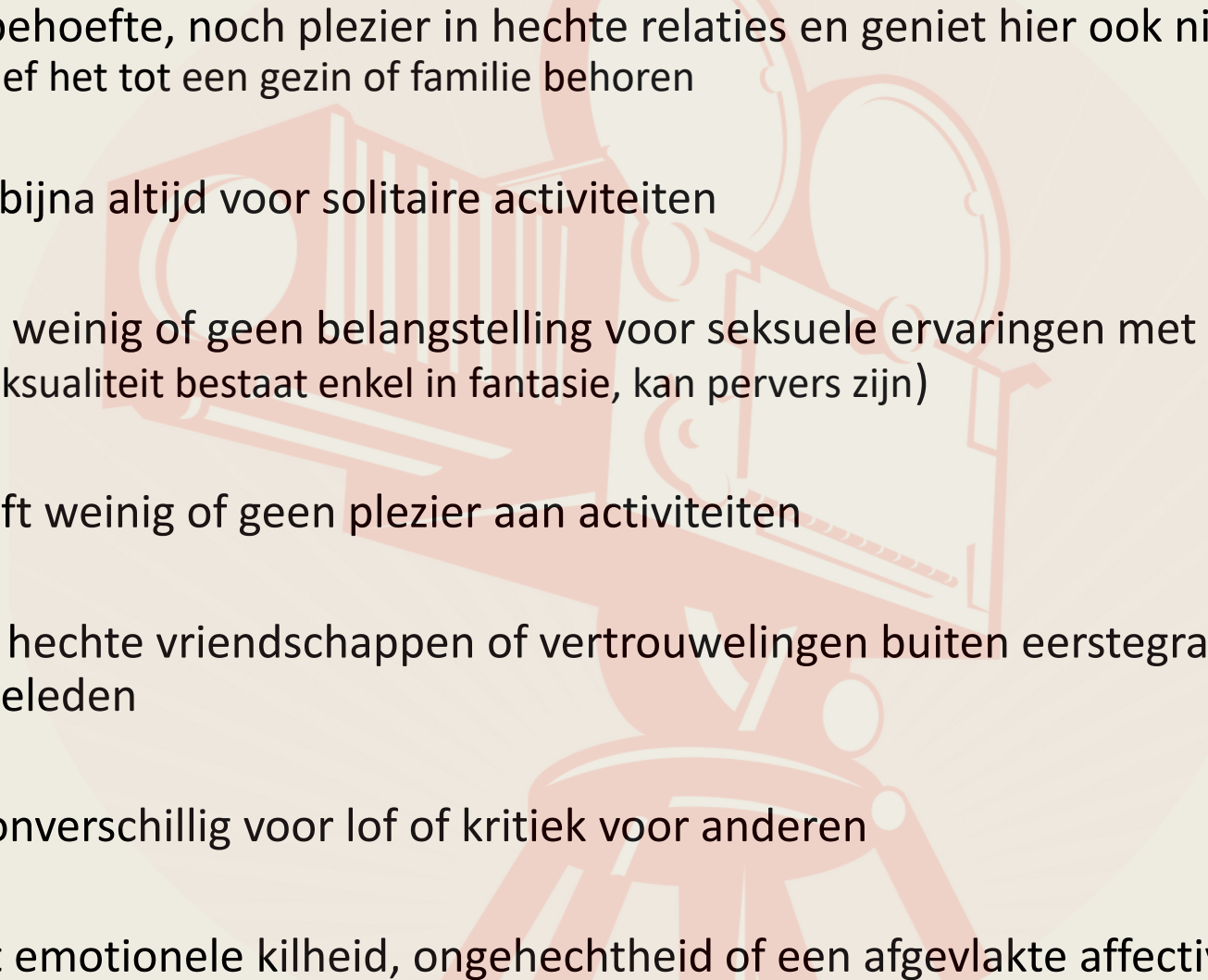
Echt contact blijft de bedoeling

- Inleiding
- Schizoïde persoonlijkheidsstoornis
  - Diagnostiek
  - Behandeling algemeen
  - Klinische psychotherapie
  - Psychoanalytisch gedachtegoed
- Illustraties film: analogie klinische psychotherapie en holding environment

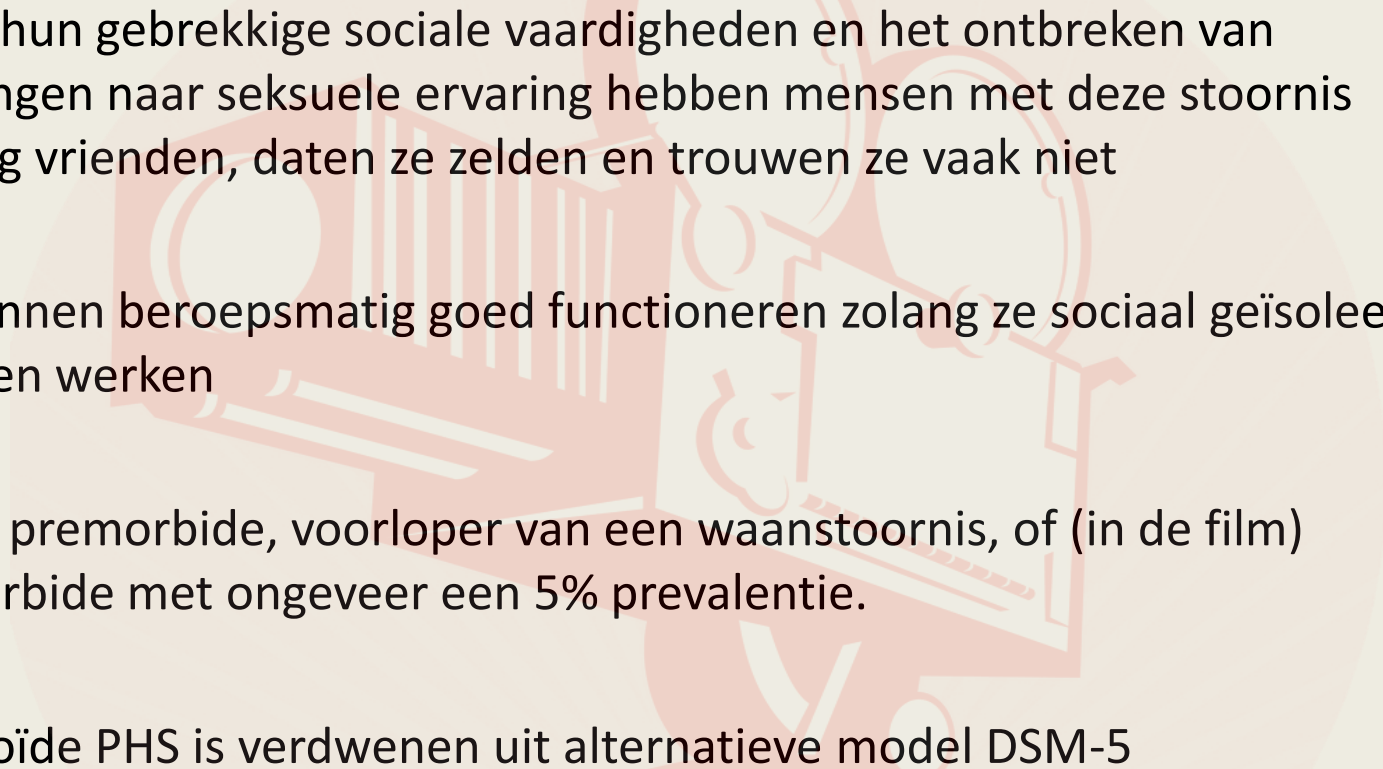
DSM-5 Schizoïde persoonlijkheidsstoornis

- Pervasief patroon van afstandelijkheid in sociale relaties en een beperkt scala van expressies van emoties in interpersoonlijke relaties
- Beginnend op jongvolwassen leeftijd en aanwezig in uiteenlopende contexten, zoals blijkt uit vier van de volgende kenmerken

-
- Nog behoefte, noch plezier in hechte relaties en geniet hier ook niet van inclusief het tot een gezin of familie behoren
  - Kiest bijna altijd voor solitaire activiteiten
  - Heeft weinig of geen belangstelling voor seksuele ervaringen met anderen (nb seksualiteit bestaat enkel in fantasie, kan pervers zijn)
  - Beleeft weinig of geen plezier aan activiteiten
  - Geen hechte vriendschappen of vertrouwelingen buiten eerstegraads familieleden
  - Lijkt onverschillig voor lof of kritiek voor anderen
  - Toont emotionele kilheid, ongehechtheid of een afgevlakte affectiviteit

DSM-5 Schizoïde persoonlijkheidsstoornis

- Gewoonlijk ervaren mensen met deze stoornis minder genot uit zintuiglijke, lichamelijke of interpersoonlijke ervaringen, zoals seks
- Ze lijken zich niet druk te maken om wat anderen van hen zouden kunnen denken
- Echter in de zeer ongebruikelijke omstandigheid waarin deze mensen zich tijdelijk wel voldoende op hun gemak voelen om zich bloot te geven, vertellen ze wellicht wel over het hebben van pijnlijke gevoelens, vooral met betrekking tot sociale interacties

-
- Door hun gebrekkige sociale vaardigheden en het ontbreken van verlangen naar seksuele ervaring hebben mensen met deze stoornis weinig vrienden, daten ze zelden en trouwen ze vaak niet
  - Ze kunnen beroepsmatig goed functioneren zolang ze sociaal geïsoleerd kunnen werken
  - Soms premorbide, voorloper van een waanstoornis, of (in de film) comorbide met ongeveer een 5% prevalentie.
  - Schizoïde PHS is verdwenen uit alternatieve model DSM-5

Alternatieve model DSM-5

- Persoonlijkheidstrekken

Domein afstandelijkheid

Sociale teruggetrokkenheid

Vermijding van intimiteit

Anhedonie

Ingeperkte affectiviteit

Deficit (zie Livesley)

- Ernstige trauma's en tegenslag: deficitpathologie met betrekking tot betrokkenheid, intimiteit, vertrouwen en controle
- Gebrek (deficit) structurele pathologie, die verondersteld wordt voort te komen uit tekorten die in de vroege ontwikkeling zijn ontstaan, waardoor het kind niet de noodzakelijke ingrediënten kon verwerven voor persoonlijkheidsontwikkeling
- Dit vergt een ondersteunende, empathische, bevestigende therapeutische ervaring
- Ook erfelijke component.

Behandeling schizoïde persoonlijkheidsstoornis

- Weinig studies
- Geen bewijs voor medicatie
- Psychodynamisch steunende behandeling

Klinische psychotherapie

- De therapeutische setting als geheel is dan het therapeutische medium, zoals de therapeut-client relatie dat is in de individuele psychotherapie, de groep in groepspsychotherapie en het systeem in systeemtherapie.
- Het gaat dan om een langerdurende psychodynamische persoonsgerichte benadering, waarbij alle relatie(s) van belang zijn voor
  - Correctieve emotionele ervaringen,
  - Het veranderen van gedachtenpatronen,
  - Verhelderen van de interpersoonlijke vervorming (overdracht) en
  - Het oefenen en experimenteren met nieuw gedrag.

Psychoanalytisch gedachtegoed

- Winnicott/Jordan (analyse van de film)
- Gabbard

Winnicott

- True self - false self
- Transitional space and object
- Good enough mothering
- Holding environment

Winnicott/Jordan

A faint, stylized illustration in the background shows a child's face with large eyes and a doll-like figure below it, possibly representing a transitional object or a therapeutic relationship.

- Actualisatie trauma jeugd door zwangerschap schoonzus
- Dekentje en RealDoll als transitional objects
- Therapeut als good enough mother
- Dorpsgemeenschap als holding environment
- Traumaverwerking: functie waanstoonis (projectie van behoefte), vroege hechtingsstoornis, separatie-individuatie
- Opgeven van transitional object en magisch denken

Gabbard

- Therapeuten moeten op een oprechte manier de patiënt respecteren in zijn anders zijn en hem niet proberen te veranderen.
- Validatie in groepstherapie
- Groepstherapie helpt bij socialisatie en reparenting.
- Groepsleden kunnen dienen als een (reconstructie) van een familie. Internalisatie om tegenwicht bieden aan negatieve en beangstigende interne objecten.

Echt contact blijft de bedoeling

- Angst voor intimiteit overwinnen
- Seksualiteit beleven in contact met anderen (ipv exhibitionisme)
- Prognose

